

La Barraca d'Aigües Vives

La Barraca d'Aigües Vives és un llogaret de la Ribera, situat a la Vall d'Aigües Vives, al peu de la serra de les Agulles, part al terme municipal d'Alzira i una part més petita al de Carcaixent, amb 815 habitants el 2006. Declarada entitat local menor l'any 2003.

Història

Diferents autors (Fogues, Soler i Estruch, Enciclopèdia Valenciana...) coincidixen que no hi ha prou documentació que pugui provar la identificació del monestir Servita amb el monestir Agustí de la Vall d'Aigües Vives. Tan sols el Pare Agustí, Fra Agustín Bella, en el segle XVIII, transcriu literalment de FOGUES, que: " L'any 826, van profanar i van desolar els moros el convent Servitano de l'orde de Sant Agustí, els religiosos... del qual es van refugiar en l'illa de Formentera, excepte alguns que es van quedar amagats en les muntanyes i desertes d'Aigües Vives... fins que l'any 1239, que l'invicte Rei D. Jaume I, conquistant el regne i noticios d'aquells exemplars ermitans va fundar el convent amb el títol de Monastir d'Aqua Viva. "

I què pensar del topònim de "Racó de matamoros" que té una partida de la Vall, relativa a una batalla en què van morir gran quantitat de soldats de les files musulmanes? I per què se soterra la imatge de la Mare de Déu d'Aigües Vives pels habitants de la Vall en un oliveral?

A totes estes qüestions investigades, per l'insigne Llicenciat, i fill il·lustre de la Vall d'Aigües Vives, D. Eugenio García d'Almiñana en la seua tesi presentada en la Universitat de València de la Facultat de Filosofia i Lletres amb el títol " Aspectes Geogràfics i Històrics de la Vall d'Aigües Vives (base per a un estudi etnològic) ", opina que a falta d'un estudi geològic en la zona i altres proves documentals no podem reconstruir ni afirmar tals fets.

D'una forma o una altra el primer document fidedigne del qual es té constància, com en la major part de l'antic regne de València, és del "Llibre del Repartiment", i en el qual Jaume I atorga a García de Massa l'alqueria de "AquaViva" que s'alçava en el mateix punt on està ara el nucli urbà de La Barraca. En conseqüència no és aventurat suposar que la dita alqueria fóra un raval moro per estar enclavat en la part de la vall on la vegetació és més exuberant i on conflüixen una gran quantitat de fonts.

Per al servici de l'alqueria hi havia un capellà amb la seua corresponent Església, la qual cosa ens dona a entendre que el dit caseriu havia d'estar habitat per un grup o col·lectiu de persones.

El territori de "Aquaviva" que s'estenia del Cantal Gros, juntament amb les cases i la capellania, per disposició del seu propietari, Gonçal García de Massas, va passar l'any 1329 a ser propietat del convent pròxim dels Agustins. Amb esta annexió l'alqueria va deixar de tindre personalitat pròpia, inclús els vestigis de la seua pròpia existència.

El 12 de febrer de 1450 el rei Alfons el Magnànim, des de Nàpols concedix un privilegi al convent creant "Devesa" des del Cantal Gros fins a l'actual Portixol, regulant el dret de past i la facultat de nomenar guardes. L'any 1595 Felip II concedix un privilegi reial que ratifica allò que s'ha concedit per Alfons V.

Al principi del segle XVII la possessió d'Aquaviva va ser arrendada als Agustins de València, però com l'any 1614 van voler subarrendar-la, els frares que vivien en la Vall es van negar perquè la donació de Gonçal García de Massa el prohibia.

L'alqueria origen de la població va anar gradualment deteriorant-se amb el temps. En el seu lloc van alçar més tard una barraca per a guardar els apers de treball i protegir-se del mal oratge.

Aquesta situació no va durar molt perquè els [Agustins](#) de [València](#) van alçar en el seu lloc una casa de nova planta que va continuar denominant-se La Barraca. Tal com pot observar-se el topònim prové de l'alberg, encara que en realitat hauria de ser el de "Aquaviva", per ser el que tenia l'alqueria originària, de l'actual Barraca.

La gran extensió de la vall unida a l'escassetat de mà d'obra, impedia que es poguera treballar, per la qual cosa es va pensar colonitzar el territori cap a l'any 1701. Amb l'acord previ dels religiosos i les famílies que es van establir es va redactar una concòrdia subscripta per les dos parts. A cada un dels nous pobladors se li oferí un pati per edificar la casa i un poc de terra.

La Barraca va tornar a tindre vida pròpia, ja que es va forçar la seua desaparició per la donació de García de Massa. Però els excessos de la [guerra de successió](#) van arrasar amb tota la vall.

Convent d'Aigües Vives

El **convent d'Aigües Vives**, també anomenat **Reial Monestir de Santa Maria d'Aigües Vives** situat al municipi de [Carcaixent](#) (la [Ribera Alta](#), [País Valencià](#)) és un edifici religiós amb orígens que es remunten al segle XIII. L'edifici actual es va construir durant els segles XVI i XVII, amb els corresponents estils, [renaixentista](#) i [barroc](#), si bé l'ala nord es va acabar en el segle XVIII.

El monestir va pertànyer a l'[orde dels agustins](#), orde que custodiava la imatge de la Mare de Déu d'Aigües Vives, patrona de la ciutat de [Carcaixent](#).

A mitjans del segle XIX a conseqüència de la [desamortització de Mendizábal](#), els monjos hagueren d'abandonar el cenobi. Aquest va passar a mans dels barons de Casanova, que el destinaren com a habitatge rural. L'any [1977](#) el monestir fou adquirit i reformat per a destinar-lo a hotel residència per Antonio Vidal Bellver (fotògraf i empresari de Carcaixent). Actualment és propietat d'un empresari hotelier de [Gandia](#).

Favara

Geografia

El poble està situat a la falda septentrional de la [serra de Corbera](#).

La superfície del terme té forma romboïdal, molt accidentada, amb un petit sector al nord-est que penetra en la plana litoral del delta del [Xúquer](#), cobert de marjals. Les altures principals són els Germanells (589 m)^[1] i el *Pic de la Mola* (625 m), dos [vèrtexs geodèsics](#) de tercer ordre. Drenen el terme els barrancs dels Germanells, de l'Infern, de Borja, del Fondo i de la Sima.

La superfície no conreada és ocupada per [pins](#) i muntanya baixa.

El reconegut filòleg [Joan Coromines](#) afirmà que el topònim Favara prové del mot àrab *fawwara*, que significa 'la font' o 'l'ullal', degut als nombrosos brolladors d'aigua subterrània que hi ha al nord-est del poble, ja en zona marjalenca, a la planícia litoral al delta del Xúquer. Altres autors creuen que el nom pot provindre de la tribu dels "[Hawwara](#)",^[2] que ocuparen el lloc des del [segle VIII](#). La població és posterior a la conquesta del [regne de València](#) feta per [Jaume I](#), no apareixent Favara en cap document escrit fins després del repartiment. Tampoc no hi ha referències de civilitzacions de [l'edat del bronze](#) o de la romanització.

Favara va dependre del castell del Barranc, com coneixen el d'[Alcalà d'Alfàndec](#), també anomenat de la Reina Mora, i les seues rendes contribuïen a pal·liar els deutes del rei i de l'Infant Pere, que havia donat els poblats d'Alfàndec de Marinyén als jueus Vives Abenvives i els seus hereus, i el castell a l'escrivà Perot de Sent Climent.

Més tard, l'any [1275](#), el feu va passar a mans de [Constança \(Anna\) de Sicília](#). Ja fundat en [1297](#) el [monestir de la Valldigna](#) per [Jaume el Just](#), i deixat en mans del monjos de [Santes Creus](#). La dependència d'Alcudiola d'Alfàndec té per senyors els abats cistercencs de Santa Maria de la [Valldigna](#), corrent vicissituds paral·leles a Alfulell, Massalalí, [Benifairó](#), l'Ombria, el Ràfol, [Simat](#), [Tavernes](#) i La Xara.^[3] D'aquella època només queda a Favara l'ermita de Sant Llorenç.

L'Alcudiola, dita també "de Favareta", fou separada en [1547](#) del Ràfol d'Alfàndec, i Favara d'aquella, estant poblades ambdós per [moriscs](#), sent erigida parròquia per [Sant Joan de Ribera](#) l'any [1568](#). L'Alcudiola de Favara fou repoblada, després de [l'expulsió dels moriscs](#), en 1616. Favara encara seria possessió de Corbera, abans que quedara deserta totalment per la dita expulsió de moriscs l'any 1609, que van eixir pel Grau i [Dènia](#) cap a l'[Àfrica](#).

La població tenia aleshores 22 focs de musulmans [andalusins](#), dedicats a l'agricultura i l'artesania i que conservaven la [religió islàmica](#), malgrat els baptismes forçats estipulats a la pragmàtica del 1526, i parlant la seua llengua, l'[algaravia](#), encara que el seu ús i el costum jurídic musulmà eren prohibits des del 1567.

Favara pertangué fiscalment de la fillola de la Valí d'Alfàndec l'any 1602, amb Llaurí, Beniomer, L'Alcúdia, Massalalí, Tavernes, l'Ombria, Benifairó i Simat. Expulsats els moriscs, el poble patí la seua absència, sobretot en el cultiu de l'arròs, que no va tenir collita aquell any. L'any 1611 Favara va ser repoblada per famílies cristianes, atorgant-li [carta de poblament](#) al lloctinent de [Sardenya](#), [Carles de Borja-Centelles i de Velasco](#), VII [duc de Gandia](#), marquès de Llombai i [comte d'Oliva](#), el [10 de juliol](#) de [1611](#), mitjançant el seu procurador Carles de Rodar i actuant de notari Josep Maria Ortiz.

Del matrimoni del Borja-Centelles amb Artemisa Dòria nasqué [Francesc de Borja-Centelles i Dòria](#), hereu deis títols i territoris paterns. Els 22 pobladors que son pare va establir a Favara mantingueren una població estable durant molt de temps, ja que en [1715](#) la població no superava els 31 veïns, i això es devia sobretot a les malalties relacionades amb cultiu d'arròs a la marjal.

Favara passa després als barons de [Benifallim](#) i senyors de [Cenija](#) i [Ròtova](#), els quals arribaren a edificar un castell, del qual encara queden restes. Fins al 1707 el poble pertangué administrativament a la [governació de Xàtiva](#), anomenada també "dellà Xúquer", des de l'any [1306](#).^[4]

A partir dels [decrets de Nova Planta](#) pertangué al corregiment d'[Alzira](#), fins al [1831](#). Dos anys després l'estat espanyol fou dividit en províncies. Al llarg de 1734 començà a bastir-se l'església parroquial, dedicada a Sant Antoni Abat, a despeses del senyor de Ròtova i Favara, Miquel Escrivà i Faus, acabant-se el retaule de l'altar major i entronitzant-se la imatge del sant l'any [1748](#).

L'arquebisbe [Andreu Mayoral Alonso de Mella](#), amb la seua política de sanejament del cult i inversions en obres, va decorar-la a l'estil [renaixentista](#), de l'any [1737](#), acabant-se totalment l'edifici parroquial l'any [1760](#). Set anys més tard la parròquia de Favara es va declarar independent de la de l'Alcudiola.

Donats els preus alts de l'arròs, Favara conegué un increment de població, encara que per la gran mortaldat, a causa del cultiu arrosser, l'augment a penes es va notar. L'any [1794](#) Favara tenia 90 habitants. El botànic [Antoni Josep Cavanilles](#) escrigué que «*ya quedarían pocos brazos para el cultivo (de l'arròs) sin los advenidizos*», i encara en les mateixes *Observaciones* afegia que «*en Favareta se renuevan (els pobladors) como en plaza sitiada por enemigos y las rebeldes tercianas talan a los vivientes*».

Durant aquells anys els de [Ròtova](#), ja comtes des del 1799, realitzaren noves obres al seu castell de Favara, passant la jurisdicció senyorial, a finals del segle XVIII, a mans del tinent coronel Llorenç Bou de Peña-Roja i Cisternes d'Oblites, òlim Escrivá i Martínez de la Raga, heretant tots els títols i possessions els Rodrigo i els Rovira, barons d'Antella i d'Uixola, sense participar Favara en cap esdeveniment històric remarcable.

El cens de l'any [1860](#) indica 447 habitants, i és a partir d'aquell any que la població va començar a créixer, tenint així 783 veïns l'any [1900](#), sobretot a conseqüència de l'augment del cultiu de la taronja, les hortalisses i l'arròs, que ara com ara són encara les fonts de riquesa econòmica de Favara. Als 10 anys el poble tenia 168 cases habitades, amb un augment de 200 habitants, i superava en un 35% els naixements a les defuncions.

Instal·lats l'[enllumenat públic](#) de [gas acetilé](#) i les noves voreres a Favara, la localitat va entrar en la modernitat i va continuar incrementant-se la població, que visqué al llarg del segle XX en pau, dedicada a l'agricultura i alguna indústria: plàstics, formigó, ferreria, mobles i agroalimentària. El municipi tenia, l'any 1930, 1.251 habitants, i trenta anys després 1.679, encara que la forta emigració de mà d'obra cap a [França](#) feu estable el cens, deturant l'increment des de 1965, ja que l'any 1970 hi havia 1.651 veïns. Cap variable històrica endògena afecta especialment Favara per a fer-ne referència, llevat que va patir amb la depressió de principis de segle un enduriment social, crisi que com a altres pobles de la Ribera va dur a l'atomització del republicanisme.

Cinema

Favara és on transcorre la història de la pel·lícula "[El virgo de Visanteta](#)" de Josep Bernat i Baldoví, protagonitzada per l'actriu italiana [Maria Rosario Omaggio](#), "[Visanteta](#)" i pel valencià [Pepe Sancho](#), "[Pascualo](#)". La història transcorre en el tranquil poble de l'horta on viu Visanteta, jove valenciana de molta bellesa que deu arribar verge al [matrimoni](#). Cada vegada que la seua virginitat està a punt de caure comença a ploure de valent, produint-se la [gota freda](#) i inundacions. La pel·lícula combina el costumisme valencià, l'humor i el [destape](#) de la [transició espanyola](#) cap a la democràcia. Té una segona part anomenada "[Visanteta estate queta](#)".